Publicistica de exil a lui Virgil Ierunca

ASTRID CAMBOSE[1]

Before 1947, in Romania, Virgil Ierunca had been a cultural journalist, a rebel against all official currents and a promoter of existentialism. In 1946 he inaugurated a debate about the crisis of Romanian literature. From 1947 to 1990, in France, he added an even sharper edge to his journalism, which became very much politically involved; Paris made him grow into a real writer, whose essays, literary criticism and poetry evolved around the theme of exile and banned homeland. His public remained, during this half a century exile, the Romanians: the ones living in France, USA, Germany and other countries of the free world, as well as those who were prisoners within Romanian borders (of course, the latter category could not reach his publications of the exile, but they listened to his broadcasts on Radio Free Europe). The publications to whose apparition Virgil Ireunca had an essential contribution – either as their editor in chief, or as the author of editorials, or as secretary of the editorial board – are: „Luceafărul", "Caete de Dor", "Fiinţa Românească", "Limite", "Ethos", "Cuvântul în Exil", "Revista Scriitorilor Români", "România Muncitoare", "Destin" "Uniunea Română", "Prodromos"; he also collaborated to "La Nation Roumaine", "Preuves", "L'Alternative", "Nouvelle Revue Française". He insisted on the importance of contributing, by means of public dissemination of ideas, facts and considerations, to the future freedom of his country. On this matter, he strongly believed that his possible "Work" (as a writer) would have been far less important than his work as a fighter against communism and the totalitarian rulers.

Key-words: *Virgil Ierunca*, *Romanian exile 1947–1990*, *anticommunism*, *poetry*, *journalism*

[1] Institutul de Filologie Română „A. Philippide", Iaşi, România.

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

În decembrie 1947, Virgil Ierunca a plecat din ţară cu o bursă a guvernului francez; era o plecare dorită ca ruptură faţă de atmosfera politică şi intelectuală în care nu-şi mai găsea rostul, dar şi o urmare firească a admiraţiei lui faţă de literatura franceză, pe care o cunoştea ca puţini dintre cei din generaţia sa; se înscria, plecând, într-un val de intelectuali şi oameni politici anticomunişti care căutau un refugiu în lumea *liberă*.

Istoria exodului elitelor române către Occident, ca reacţie la presiunea sovietică, a început în 1940, când Stalin a ocupat Basarabia şi Bucovina de Nord, şi a continuat ca o veritabilă „hemoragie" spirituală după 1944, odată cu intrarea Armatei Roşii „eliberatoare" în Regat. Sub ameninţarea rusificării, ministrul de externe Mihai Antonescu a avut iniţiativa salvării de sub ocupaţie a 200 de intelectuali care să fie trimişi în Europa ca să poată lupta de acolo pentru interesele României; s-au făcut liste în care se regăseau, de exemplu, numele lui Constantin Brăiloiu, Dimitrie Gusti, Dinu Lipatti, Alexandru Lapedatu, Victor Papacostea; pentru activitatea lor în Occident s-a constituit în Elveţia, la Berna, un fond de 20 de milioane de franci. Depozitul era uriaş şi administrarea lui a dat naştere unor conflicte profunde în exilul românesc; scăpate de sub control, acestea au depăşit chiar şi arbitrajului Regelui Mihai.[2] Foarte puţini bani au ajuns însă în sectorul cultural, unde regula generală era sărăcia. A fost cu atât mai mare meritul celor care, din fondurile subţiri primite, totuşi, prin implicarea generalului Rădescu, a lui Grigore Gafencu, a lui Constantin Vişoianu, a lui Mihai Rădulescu ori a profesorului Nicolae Herescu, sau chiar pe cont propriu şi fără să-şi permită nici măcar „luxul" tiparului, au creat excelente reviste de cultură.

Cum în anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial se credea că datorită sovietizării, care presupunea dirijism, intelectuali condamnaţi în procese fabricate şi mii de cărţi incluse în *index librorum prohibitorum*, cultura naţională va fi eradicată în RPR – spaimă pe care o exprimă, de pildă,

[2]A se vedea Calafeteanu 2000 sau Marinescu 1999.

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

Mircea Eliade într-un articol intitulat *Destinul culturii româneşti* − supravieţuirea fiinţei culturale a neamului era privită ca depinzând exclusiv de creaţiile din exil. Pentru comparaţie, se poate menţiona faptul că Ion Negoiţescu, de pildă, care era departe de fibra lirică a unui Eliade, punea problema în termeni asemănători – în exilul anului 1989 – vorbind despre importanţa cuvântului scris pentru „persistenţa culturii române şi a fiinţei româneşti" (Negoiţescu 1990: 64). Convingerea că intelectualii sunt adversarii şi în acelaşi timp prada favorită a regimului comunist era generală. Jurnalul lui Eliade din acei ani reflectă acea stare de tensiune: „*26 septembrie* [1948.] Toţi sunt de acord că *trebuie* [subl. a.] să părăsim Franţa; că în curând, poate în câteva luni, cel mult un an, ruşii vor ocupa întreaga Europă" (Eliade 1993 : 144). Citind analizele politice din anii '50 ale celor mai lucizi intelectuali europeni regăsim aceleaşi convingeri. De exemplu, Raymond Aron, când scria cuvântul-înainte pentru lucrarea sa *Les guerres en chaîne*, în 1951, afirma că se aşteaptă foarte curând al treilea război mondial.

La acea întâlnire a participat şi Virgil Ierunca; reacţia sa, extrem de intensă, era generată de urgenţa interioară a problemelor (sentiment pe care nu-l va pierde nici în cei patruzeci de ani de exil ce-l aşteptau, nici după momentul 1989). În acea reacţie se conturează trăsăturile definitive ale modului său de a-şi înţelege şi trăi exilul – mai puţin încrezător decât era Eliade în speranţa de a salva ţara, dar, în acelaşi timp, total dispus să se sacrifice pentru ea, indiferent cum ar fi fost judecat de către cei din jur pentru febrilitatea sa explozivă:

> Vreau mereu – prosteşte – să fac ceva, să facem ceva pentru această Românie pe care o descopăr după ce am pierdut-o. Trebuie să fie şi mult ridicol în angajamentul meu patetic. Puţin îmi pasă. Ridicolul nu mai ucide în Franţa, după ce România a fost pierdută. [...] Mi-e teamă de împietrire, de opriri, de rutină şi de aranjamente. Aş vrea să strig peste toate acoperişurile Parisului că nimeni nu se mai poate „aranja", că totul intră acum în zodia răfuielilor esenţiale (Ierunca 2000: 21).

În cadrul acelor „răfuieli esenţiale" cu noua dogmă politică, revistele culturale din exil au avut un rol de prim ordin. Au fost

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

ocazii de manifestare publică şi de solidarizare a intelectualilor care încercau să asigure continuitatea cu interbelicul, păstrarea liniei naţionale (în opoziţie cu politica de deznaţionalizare promovată în ţară de către oamenii de cultură aserviţi URSS-ului), informarea şi critica iniţiativelor totalitare ale regimului de la Bucureşti.

Revistele, cel puţin cele apărute în limba română, se adresau unui public restrâns ca număr: câteva sute de creatori şi câteva mii de intelectuali de diverse mărimi, dintre care unii făcuseră politică – fiind foşti ţărănişti, liberali, socialişti sau legionari –, iar alţii nu; toţi se întâlneau însă într-un anticomunism mai mult sau mai puţin vehement. În cazul particular al publicisticii lui Virgil Ierunca se mai adaugă şi un alt destinatar: „cititorul imaginar dintr-o temniţă românească”[3], un partener de dialog în faţa căruia orice concesie sau neadevăr sunt excluse din start.

Revistele la care contribuţia lui Virgil Ierunca a fost majoră – ca redactor *en titre*, ca editorialist sau ca secretar de redacţie, au fost: „Luceafărul”, „Caete de Dor”, „Fiinţa Românească”, „Limite”, „Ethos”, „Cuvântul în exil”, „Revista Scriitorilor Români”, „România Muncitoare”. La multe altele, printre care menţionăm: „Destin” „Uniunea Română”, „Prodromos”, „La Nation Roumaine”, „Preuves”, „L’Alternative”, „N.R.F.”, a fost colaborator.

În 1948 s-a înfiinţat la Paris asociaţia culturală „Mihai Eminescu”, avându-l pe profesorul Nicolae Herescu în comitetul director. Asociaţia organiza conferinţe săptămânale, susţinute în principal de Mircea Eliade, şi edita revista „Luceafărul” (în noiembrie 1948 a apărut numărul 1, iar în mai 1949 numărul 2, ultimul). Virgil Ierunca se ocupa de secretariatul de redacţie, inclusiv de selecţia textelor (prin respingerea colaborărilor care nu se ridicau la nivelul acelora semnate de Mircea Eliade, Emil Cioran, Alexandru Busuioceanu ori Lucian Bădescu). El însuşi a contribuit cu note

[3] „Poate că n-am dreptate, dar pentru mine era mai important un articol dintr-un ziar prăpădit din exil decât [să scriu] un eseu galant despre neant la Gallimard. Acest articol nu-l scriam pentru cititorii din exil – ei n-aveau nevoie să fie convinşi de un ţipăt în plus – ci pentru cititorul imaginar dintr-o temniţă românească” – Virgil Ierunca, într-un interviu luat de Al. Cistelecan pentru revista „Vatra”/ decembrie 1990, reluat în Ierunca 2000: 369.

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

de actualitate despre procesul lui Kravcenko, despre cel al cardinalului Mindszenty, despre dirijism în literatura şi muzica RPR (sub titlul *Sovromcultura* – pe care îl folosea şi Eliade – compus înrudit cu „sovrom-patriarhia" şi cu „popinformul"). „Luceafărul" a încetat dintr-o neatenţie a lui Mircea Eliade, completată de un hazard nefericit

„«Caete de Dor» a fost o frumoasă nebunie" (Corbea, Florescu 2002: 71), declara Monica Lovinescu. O nebunie pusă la cale de Virgil Ierunca împreună cu Constantin Amăriuţei în septembrie 1949 (primul număr va apărea însă abia în 1951) într-o perioadă când ambii treceau printr-o sărăcie extremă – Virgil Ierunca binecuvânta în jurnalul său de atunci „mana cerească" a unei scrisori cu 5 dolari înăuntru sosită de la un necunoscut din America, ori mia de franci primită de la cineva fără nume şi adresă; el suferea de o malnutriţie cu simptome grave, pentru care a trebuit să se interneze, iar Amăriuţei, la fel de sărac, era de curând ieşit dintr-un sanatoriu TBC. Au scos revista pe cheltuiala lor, la început dactilografiată şi apoi şapirografiată. E cazul să notăm aici aspectul „minimalist" al copertelor cu care s-au prezentat întotdeauna revistele redactate de Virgil Ierunca. Nu existau fonduri pentru tipărire, deci nu se puteau face coperte elaborate. Toate revistele pentru care a lucrat el au aspect de „caiete", cu titlul şi numărul curent pe copertă, unele şi cu numele redactorilor. Dar sunt „caiete" cu un număr mare de pagini, foarte consistente: „Caetele de Dor" au între 25 şi 148 de pagini, „Fiinţa Românească" începe cu un număr de 192 de pagini şi, în numărul 4/1966, trece de 200, „Limite" are între 28 şi 44 de pagini, „Ethos" debutează cu un număr de 397 de pagini şi se menţine constant peste 300. Cifrele acestea traduc un efort de redacţie uriaş şi o adevărată patimă de a face acest lucru[4]. Desigur, era şi o vocaţie. Prin revistele lui Virgil Ierunca au trecut o mare parte din literatura, eseistica şi studiile umaniste ale exilului.

Revista „Caete de Dor. Metafizică şi poezie" (Paris, 1951–1960, 13 numere) a strălucit prin colaboratori precum Mircea

[4] „Nu suporta să trăiască nici 24 de ore fără revistă", spunea Monica Lovinescu despre Virgil Ierunca (Corbea, Florescu 2002: 69).

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

Eliade, Constantin Brăiloiu, Mircea Popescu, Monica Lovinescu, Alexandru Busuioceanu, Emil Turdeanu, Paul Miron, prin fragmente inedite din agendele lui E. Lovinescu, din culegerile de folclor funerar ale lui Constantin Brăiloiu, prin fragmente din *Anaxandrosul* lui Vasile Pârvan ori din eseul lui Mircea Vulcănescu *Despre spiritul românesc*, prin traduceri din Heidegger, Henri Michaux, René Char, René Daumal, Pierre Emmanuel, Yves Bonnefoy, Pierre Oster („tălmăciri" reluate apoi de traducător, Virgil Ierunca, în antologia *Poeme de exil*), prin excelenta rubrică intitulată *Carte de cetire.* Dintre poemele proprii, Virgil Ierunca publică aici *Decemvrie*, *Exil*, *Prologul copacilor.*

„Fiinţa Românească" a fost una dintre cele mai bune reviste ale exilului. A avut şapte numere, între 1963 şi 1968. A fost editată şi finanţată de Fundaţia Regală Universitară „Carol I" de la Paris, cu fonduri obţinute prin Constantin Vişoianu. Comitetul de redacţie era format din Mircea Eliade, Vintilă Horia, Virgil Ierunca, Emil Turdeanu şi Virgil Veniamin. Virgil Ierunca a fost redactorul *de facto*, ajutat de filologul Emil Turdeanu. Printre colaboratori se numărau „*le tout Bucarest*", sau „*la toute Roumanie*" – toate numele semnificative ale exilului anilor '60. De altfel, în cuvântul de început din primul număr se spune că „Fiinţa Românească" reprezintă „Ţara în Exil" (majusculele sunt mărci ale perspectivei intens subiective a redactorilor).

În numărul 1/1963 descoperim un poem inedit – pe atunci – al lui Ion Barbu (*O înşurubare în Maelstrom*, datat 1946 şi diferit de versiunea definitivă care se cunoaşte astăzi), un studiu al lui Emil Turdeanu (despre un *Liturghier* românesc din 1532 aflat la Sankt-Petersburg, un *Tetraevanghel* de la Ierusalim şi un *Vechi Testament* românesc de la 1537 aflat la Moscova), un poem al lui Ion Pârvulescu − *Sârba dominicanilor ajunşi din urmă*, altul de Virgil Ierunca – *Încă o dată* şi, la rubrica *Zodia cancerului*, câteva articole în care Monica Lovinescu critica discursul lui Arghezi la Marea Adunare Naţională, cel cu „descălecarea sovietică" prin care ar fi culminat seria marilor descălecări din istoria României (*Ţara turcită*), sau, sub pseudonimul J. Cristu, ataca *Un roman al ambiguităţii*

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

(referindu-se la *Scrinul negru*, al lui G. Călinescu), iar Alexandru Arc (pseudonim[5] al lui Virgil Ierunca) îi amintea lui Tudor Vianu de *Permanenţele* trădate.

Al doilea număr se deschide cu patru poeme inedite de Vasile Voiculescu şi oferă în continuare un eseu memorialistic de Mircea Eliade, *India la douăzeci de ani*, un fragment din manuscrisul *Mălurenilor* lui E. Lovinescu, poeme de Yvonne Rossignon, Sanda Stolojan, Boris Pasternak (*Hamlet,* în traducerea lui George Ciorănescu), alte două studii ale lui Emil Turdeanu – unul de filologie medievală şi altul despre teza de doctorat a „domnişoarei Rosa Del Conte", un articol despre *Constantin Brâncuşi, arhetip al ţăranului român*, semnat Ioana Cristu (tot Monica Lovinescu, evident, care mai semnează, cu şi fără pseudonim, *Spectrul Nistrului*[6], *Bacovia într-o posteritate abuzivă*[7], *Ploaia de noroi*[8]), un text parodic de trei strofe al lui Ronetti Roman, intitulat *Cântul Muscalului* şi, sub semnătura lui Virgil Ierunca, însemnări despre «*Experienţa» de la Piteşti* ş.a.

Din numărul 3/1965 semnalăm: *Cultul imposturii* (articol în care Virgil Ierunca redă modul în care revista „Viaţa românească" transformase poemul *Psalm* al lui Ion Vinea în *Luptă* prin transcrierea versului „Doamne, tu eşti cel din urmă gând" în forma „Doamnă, tu eşti cel din urmă gând" – mai târziu el va relua articolul în revista franceză «Preuves», sub titlul *Une voyelle dans le sens de l'histoire*) şi un articol al Monicăi Lovinescu despre *Qui est cet homme* şi *L'Ouvrier de la Onzième Heure*, cărţile de pe „drumul Damascului" ale lui Pierre Emmanuel – care rupsese angajamentul faţă de comunism după o călătorie făcută în 1947 în România. Nu poate trece neremarcat articolul coroziv al lui Mircea Popescu,

[5] Virgil Ierunca a semnat cu următoarele pseudonime: Alexandru Andronic, în „Luceafărul", Alexandru Arc, în „Fiinţa Românească", Ştefan Andronic, în „Revista Scriitorilor Români".

[6] Despre recuperarea lui Gib Mihăescu în RPR, cu ocultarea romanului *Rusoaica*, în care Nistrul este pomenit ca hotar între România şi Rusia, şi, implicit, Basarabia apare ca pământ românesc.

[7] Comentariu la cartea plină de indiscreţii şi banalităţi propagandistice a Agathei Grigorescu-Bacovia, *Viaţa poetului.*

[8] Despre romanul *Incognito* al lui Petru Dumitriu.

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

intitulat *Tovarăşul de drum*, în care se făcea o „fiziologie" a intelectualului angajat român şi european.

Din următoarele numere spicuim: fragmente din *Jurnalul* politic al lui Grigore Gafencu, proze de Grigore Cugler (din ciclul *Apunake*), un poem inedit al lui Vasile Voiculescu despre revolta de la Budapesta (*Dincolo de carne şi de sânge*, datat 4 noiembrie 1956), alte poeme de Virgil Ierunca (*În lume*, *Drum*), o traducere din Rilke a lui Mircea Vulcănescu, proze şi fragmente autobiografice de Mircea Eliade etc. Revista intră în declin de la numărul 6 şi după numărul 7/1968 îşi încetează apariţia. Deşi a trăit doar cinci ani, a făcut epocă.

Din revista mult mai longevivă „Limite" (1969–1986) vom prezenta doar două momente, alese pentru a ilustra evoluţia manierei publicistice a lui Virgil Ierunca: trecerea de la entuziasmul febril al tinereţii – din „Caete de Dor" sau „Finţa Românească" – la stilul casant, de maximă precizie, atât în diagnosticul critic, cât şi în expresia emoţiei. Între timp tonul, atitudinea şi opiniile cuplului Monica Lovinescu–Virgil Ierunca se sudaseră atât, încât se poate spune că ei aveau la dispoziţie două semnături pentru o singură voce.

Numărul 34–35/ianuarie 1982 se axează pe o prezentare complementară – în două articole – a conferinţei scriitorilor din iulie 1981, de la Bucureşti (prima la care Ceauşescu nu era în sală). Primul articol, neatribuit (este semnat „Limite" şi datat octombrie 1981), se intitulează *Scriitorii români şi obsedantul prezent*; autorul, probabil Monica Lovinescu, pune accentul pe curajul câtorva scriitori care şi-au permis să critice sistemul – printre ei, Ileana Mălăncioiu, Şt. Aug. Doinaş, Mircea Zaciu, Mircea Dinescu. Concluzia, de un optimism reţinut, este că „totul depinde la urma urmei de felul în care scriitorii români vor declina substantivul «solidaritate» şi cât timp o vor face".

Ca pandant, apare, sub semnătura doamnei Anelli Ute Gabany, un comentariu pe marginea documentului de partid impus Uniunii Scriitorilor Români la aceeaşi conferinţă: *Programul de dezvoltare a literaturii din RSR pe următorii patru ani*. Rememorând „aberantul deceniu" 1971–1981, Anneli Ute Gabany constată ironic că prin planificare s-a născut un nou

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

imperativ categoric, cu mult mai impresionant decât cel kantian: acela ca „opera de artă să realizeze sinteza necesară [...] între uman şi literatură" (*sic*!).

În numărul 36–37/noiembrie 1982, cititorul găseşte subiecte explozive: textul în care Dorin Tudoran punea pe două coloane asemănările neîntâmplătoare dintre Dak („calea" lui Ion Gheorghe) şi Tao (Calea lui Lao Tse), sub titlul *Despre o anumită cărare şi prea puţina ei virtute*, şi, în cadrul rubricii *Confluenţe*, un articol în care Monica Lovinescu articula poziţia ei faţă de Ion Caraion, proaspăt emigrant în Elveţia şi obiect al campaniei de presă din „Săptămâna" lui Eugen Barbu (dar, cum ştim cu siguranţă abia astăzi, din păcate „furnizor" al principalelor ei elemente).

În 1973 apărea „Ethos", în redacţie comună Virgil Ierunca – Nicolae Cuşa. Revista avea să trăiască până în 1986, dar în 13 ani vor fi doar şase numere.

Din numărul 1/1973 reţinem studiul lui Mihai Dim. Sturdza despre francmasoneria Junimii (Sturdza 1973: 81–110), studiul de folcloristică şi etnopsihologie al Floricăi Lorinţ, *Statutul vrăjitorului român*, o proză scurtă semnată Grigore Cugler şi o selecţie consistentă din jurnalul lui Virgil Ierunca de la începutul anului 1960.

Numărul 2/1975 are aproape 400 de pagini; se deschide cu discursul lui Soljeniţîn la atribuirea premiului Nobel, continuă cu *Poemul despre Stalin* al lui Osip Mandelstam, în traducerea lui G. Tomaziu, o antologie din poezia Ilenei Mălăncioiu, o proză de Grigore Cugler, partea întâi a unui studiu istoric de Gh.I. Brătianu şi, în final, rubricile lui Virgil Ierunca, *Antologia ruşinii* şi *Români deplasaţi*.

Numărul 3/1982 începe cu necrologul lui Ioan Cuşa, semnat de Virgil Ierunca – rămas, aşadar, singurul redactor. Partea a doua a studiului istoric al lui Gheorghe Brătianu despre întemeierea statelor româneşti, studiul lui Alexandru Ciorănescu despre barbiana *Veghe a lui Roderick Usher*, studiul lui Mihai Cismărescu *Relaţiile româno-sovietice şi problema Basarabiei*, eseul nonconformist al lui Nicolae Steinhardt – E*ugen Ionescu, anti-absurdul* – şi o prezentare a unei lucrări a

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

lui Ştefan Lupaşcu, doctor în filosofie la Sorbona, *Energia şi materia psihică*: iată sumarul celui mai erudit dintre numerele revistei. Virgil Ierunca nu publică aici decât două necrologuri (al doilea era pentru Dinu Pillat) şi un poem, *Neutru.*

Numărul 4/1983, dedicat integral lui Mircea Vulcănescu, restituie culturii *Ultimul cuvânt*, pledoaria sa la proces, precedată de un text de prezentare scris de Virgil Ierunca, intitulat *Părintele risipitor*, şi de *Trei trepte pentru Mircea Vulcănescu*, de Mircea Eliade.

Următorul număr oferă un alt document de prima mână: textul clandestin al lui Dorin Tudoran, *Frig sau frică – sau despre condiţia intelectualului român de astăzi*, reprodus în ortografia socialistă originală. Citäm un scurt fragment din acest text de peste 50 de pagini:

> Dacă aş fi autor de benzi desenate ori caricaturist astfel mi-aş imagina pe hârtie convoiul noii orânduiri ce-o lua din loc acum patru decenii, sărăcăcios dar cu mare alai de slogane, despre care un „contra-slogan" de azi spune „Din succes în succes, până la dezastrul final": o pereche de cai – clasa muncitoare, o căruţă cu coviltir – ţărănimea, „aliatul de nădejde", sus pe capră, ţinând foarte strîns frâile şi rotind o cravaşă de călăreţ calmuc, surugiul – tânăra castă conducătoare. Iar la spatele acestui „corp expediţionar" întocmit cu anasâna, legat cu-o sfoară ponosită, un câine – intelectualul (Tudoran 1984: 12).

Numărul 6/1986 a fost ultimul. Aici Virgil Ierunca a publicat un alt text interzis în ţară: epilogul broşurii lui E. Lovinescu despre P.P. Carp, din 1941, o dublă „ofensă" adusă ruşilor – şi de P.P. Carp, şi de criticul care îl evoca raliindu-se la rusofobia lui.

Una dintre cele mai prestigioase publicaţii ale exilului a fost „Revista Scriitorilor Români", apărută la München, în 1962 (până în 1989 au fost 27 de numere). De redacţie s-au ocupat mai întâi Mircea Popescu, apoi, după moartea lui, Mihai Cismărescu, Constantin Sporea şi alţii, dar secretariatul era la Paris şi materialele erau strânse de Virgil Ierunca. În „Revista Scriitorilor Români", Virgil Ierunca a publicat multe dintre poemele sale (*Decalog*, *Ora exactă*, *Corespondenţe*, *Eclipsă de lume*, *Acolo*, *Heterotelică*, *Afară)*, cronici literare sau plastice (unele sub pseudonimul Ştefan Andronic, pe care îl adoptase

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

din simpatie faţă de eroii lui Mircea Eliade – Andronic, din *Şarpele*, şi Ştefan Viziru, din *Noaptea de Sânziene*), fragmente din jurnal.

„Cuvântul în Exil" a fost un mensual apărut în 1962, sub direcţia lui George Racoveanu, cel mai devotat discipol al lui Nae Ionescu. Virgil Ierunca apărea pe prima pagină cu editoriale intens polemice (pe majoritatea le-a inclus mai apoi în volumele *româneşte* şi *Dimpotrivă*): *Tot românul plânsu-mi-s-a*, *C.H.–854, sau despre învierea mujicilor*[9], *Neo-iobăgia ideologică*, *Toropeala*, *La urma urmei*, *Oul de la Wyasma*, *Geo Bogza sau despre conştiinţa decorativă*, *Nebunie curată*, *Cronica delirantului*[10], *La Oglindă*[11]. În numărul 40–41/1975 îşi inaugura rubrica privitoare la *Români deplasaţi*.

Publicistica de exil a lui Virgil Ierunca este o contribuţie esenţială la recompunerea imaginii unei culturi române vii – cultură care în ţară era supusă unei desfigurări ce o făcea de nerecunoscut. Redactor sau colaborator la toate revistele importante ale exilului, Virgil Ierunca nu era adeptul horaţianului *exegi monumentum*:

> Există o *datorie* de a te *pierde* prin obsesia românească, pentru a te mântui faţă de tine prin această pierzanie ce aduce a blestem. [...] Când mă gândesc la Mircea Vulcănescu, scuip pe orice bibliografie posibilă a „operei" mele literare (Ierunca 2000: 262).

[9] Cronică la *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici*; Soljeniţîn era încă un debutant necunoscut în 1962, când a apărut cronica lui Virgil Ierunca.

[10] În ţară se serbau 20 de ani de la momentul 23 august 1944, ocazie cu care G. Călinescu a scris un text festiv citat în articolul lui Virgil Ierunca: „Fericit acela care se naşte în acest an! Căci el va vedea, pregătită de oamenii muncii de azi, o Românie frumoasă ca Parthenonul [?!], grandioasă ca piramidele Egiptului [?!], bogată în miere, vin şi lapte ca străvechiul Canaan[?!], o Românie socialistă. [...] Şi vor saluta cu toţii P.M.R. şi pe conducătorii lui de azi care din lanţul suferinţelor lor au turnat pluguri şi au apărat cu dârzenie suveranitatea patriei [?!] în frunte cu acela [Gh. Gheorghiu-Dej, n.n.] care merită bronzuri de Donatello sau Michelangelo! [?!]" – „Cuvântul în Exil", nr. 28–30/septembrie–noiembrie 1964.

[11] Subintitulat *P.C.R. se uită'n oglindă* – articol despre cultul personalităţii.

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)

Bibliografie

ARON R., *Les guerres en chaîne*, Paris, Gallimard, 1951.
CALAFETEANU I., *Politică şi exil (1946–1950)*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2000.
CORBEA I., FLORESCU N., *Resemnarea cavalerilor: reevaluări critice şi memorialistice ale literaturii exilului*, Bucureşti, Jurnalul Literar, 2002.
ELIADE M., *Jurnal, volumul I (1941–1969)*, Bucureşti, Humanitas, 1993.
IERUNCA V., *Cuvânt de început*, în „Fiinţa Românească", nr. 1, p. 1, 1963.
—— *Trecut-au anii... Fragmente de jurnal. Întâmpinări şi accente. Scrisori nepierdute*, Bucureşti, Humanitas, 2000.
MARINESCU A.S., *O contribuţie la istoria exilului românesc*, vol. 1, Bucureşti, Vremea, 1999.
NEGOIŢESCU I., *În cunoştinţă de cauză – texte politice*, Cluj-Napoca, Dacia, 1990.
POPESCU M., *Tovarăşul de drum*, în „Fiinţa Românească" nr. 3, p. 150, 1965.
STURDZA M.D., *Junimea, societate secretă*, în „Ethos", nr. 1, p. 81–110, 1973.
TUDORAN D., *Frig sau frică – sau despre condiţia intelectualului român de astăzi*, în „Ethos", nr. 5, p. 7–56, 1984.

BDD-V4946 © 2016 Aracne editrice
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 02:10:54 UTC)